

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 19 april 1928 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om ändring i fattigvårdslagens bestämmelser rörande skyldighet för vistelsekommun att själv vidkännas vissa kostnader.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 190, vilken behandlats av andra lagutskottet, hava herrar *Hedlund* i Östersund och *Ericson* i Boxholm hemställt, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i fattigvårdslagen, att fattigvård, som bestått i bekostande åt skolbarn av kläder, underhåll eller annat, som avser att sätta dem i tillfälle att begagna skolundervisningen samt läkar- eller förlossningshjälp eller medicin, då hjälpen eller medicinen lämnats annorledes än i förening med vård å anstalt, jämväl skall ersättas av hemortskommunen, samt i de fall, då 60 § är tillämplig, av staten.

Beträffande de skäl, motionerna anfört till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i den ordning, § 46 riksdagsordningen föreskriver, begärt yttrande av statens inspektör för fattigvård och barnavård. Det yttrande, som i anledning härav kommit utskottet tillhanda, finnes fogat såsom bilaga vid detta utlåtande; och hänvisar utskottet till det sammans innehåll.

I 29 § i förordningen den 9 juni 1871 angående fattigvården stadgades, att fattigvårdssamhälle, som på grund av 1 § lämnat fattigvård åt någon, som hade hemortsrätt inom annat samhälle, vore berättigat att av detta samhälle erhålla ersättning för fattigvården ävensom för begravningskostnad, om sådan erfordrats.

Historik.

1871 års
fattigvårds-
förordning.

I sitt den 19 februari 1915 avgivna betänkande med förslag till lag om fattigvården föreslog fattigvårdslagstiftningskommittén såsom undantag från bestämmelsen om ersättningsplikt för hemortskommunen:

Fattigvårds-
lagstiftnings-
kommitténs
betänkande
1915.

fattigvård, som bestått i
bekostande åt skolbarn av kläder, underhåll eller annat, som avser att sätta dem i tillfälle att begagna skolundervisningen,
läkarhjälp eller medicin, som lämnats annorledes än i förening med vård å sjukvårdsanstalt, varför ersättning skall utgå,

Bihang till riksdagens protokoll 1928. 9 saml. 2 avd. 14 häft. (Nr 25—26.)

förlossningshjälp eller begravningskostnad, eller för fattigvård av annat slag än här nämnts, som icke omfattat längre tid än trettio dagar.

Såsom motivering till detta förslag anförde kommittén bl. a. följande:

Genom att införa ett stadgande, enligt vilket kostnaden för understöd av nu angivna slag undantagas från ersättning, skulle tydligen ett stort antal tvisteämnen mellan kommunerna röjas ur vägen, och stadgandet skulle alltså komma att få en väsentlig betydelse med hänsyn till minskande av fattigvårdsprocesserna mellan kommunerna. Även om utvägar ej saknas att med andra medel minska antalet av tvister, torde dock intet medel vara så effektivt som att låta vistelsekommunen själv vidkännas dylika tillfälliga kostnader. Kommittén har ej kunnat göra undersökning om de utgifter, som förorsakats av de ovan angivna understödsfallen; en sådan skulle stött på alltför stora svårigheter. Men det torde såsom visst kunna antagas, att värdkostnadens belopp varit jämförelsevis ringa i varje särskilt fall. Någon större förskjutning av fattigvårdstungan torde alltså ej behöva befaras genom ett dylikt stadgande. I den mån en förskjutning kommer att äga rum, faller den ökade bördan på städer och köpingar, i vilka det relativt största antalet av understödstagare från annan kommun befinner sig. Mot en förskjutning i denna riktning synas emellertid ej några större betänkligheter böra möta, då i förhållande till den ekonomiska bärkraften stadskommunernas utgifter för fattigvården i allmänhet äro väsentligt lägre än landskommunernas. Med en begränsning till ovan angivna fall torde man ej behöva befara, att vistelsekommunen skall undandraga sig att lämna erforderlig hjälp eller att söka skjuta detta åliggande över på annan kommun. Medel till motverkande av försök i sådan riktning finnas för övrigt i fattigvårdssökandens besvärsrätt samt i myndigheternas rätt och skyldighet att vid behov ingripa. Fördelen av att genom ett sådant stadgande kunna väsentligt inskränka fattigvårdstvisternas antal torde därför här få vara avgörande.

*Yttranden
över fattig-
vårdslag-
stiftnings-
kommitténs
förslag.*

I de av myndigheterna avgivna yttrandena framställdes från vissa håll anmärkningar mot kommitténs förslag, vilka anmärkningar torde kunna sammanfattas sålunda: Bestämmelserna äro orättvisa särskilt mot stadskommunerna; de avvika alltför mycket från huvudreglerna, att hemortssamhälle skall ersätta meddelad fattigvård och att obligatorisk fattigvård under mantalsskrivningsåret skall inverka på hemortsrättsförvärv; de medföra svårigheter för de nödställda att erhålla understöd och göra, att detta blir knappt tillmätt; de föranleda försök från kommunernas sida att skjuta understödandet från sig och att draga ut på tiden; de locka kommunerna att onödigtvis utsträcka fattigvård till något längre tid än 30 dagar och till att i behörigt syfte och mot verkliga förhållandet beräkna den tid, som understöd avser, till mera än 30 dagar; och de giva anledning till tvister mellan kommunerna om den tid, för vilken fattigvård skall anses ha utgått.

*Riksdagen
1918.*

Vid framläggande av proposition i ämnet till 1918 års riksdag anförde föredragande departementschefen, att den av kommittén omfattade princi-

pen, att fattigvård av mera tillfällig beskaffenhet icke borde medföra rätt till ersättning från hemortskommunen, vore i stort sett riktig och borde läggas till grund för lagstiftning. I fråga om den utsträckning, i vilken denna princip borde komma till tillämpning, ansåge emellertid departementschefen, att förslaget att fattigvård, som lämnats under högst 30 dagar, icke skulle ersättas, lämpligen icke borde genomföras. Förslaget förordades därför i den begränsade omfattning, nu gällande lag innehåller.

Mot vad sålunda i propositionen föreslogs framställdes i riksdagen icke någon erinran.

50 § i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården innehåller i paragrafens lydelse enligt lag den 11 juni 1926 följande bestämmelser:

1918 års
fattigvårdslag.

1 mom. Fattigvårdssamhälle, som enligt 1 § lämnat fattigvård åt någon, vilken har hemortsrätt inom annat samhälle, är, oavsett om skyldeman eller annan bort jämlikt 3 eller 4 § ansvara för understödstagarens försörjning, berättigat att erhålla ersättning för fattigvården av det senare samhället i den omfattning, som här nedan sägs.

2 mom. Ersättning enligt 1 mom. utgår ej för fattigvård, som bestått i bekostande åt skolbarn av kläder, underhåll eller annat, som avser att sätta dem i tillfälle att begagna skolundervisningen, läkar- eller förlossningshjälp eller medicin, då hjälpen eller medicinen lämnats annorledes än i förening med vård å anstalt, eller begravningshjälp.

Såsom framgår av det vid utskottets utlåtande fogade yttrandet från statens inspektör för fattigvård och barnavård råda bland fattigvårdskon-sulenterna delade meningar rörande behovet av den ifrågasatta lagändringen. För egen del har fattigvårdsinspektören förklarat, att han icke försport några klagomål från de hjälpbehövande över att sådan hjälp, som nu är i fråga, blivit dem förvägrad. Att beslut om ändring av ifrågavarande bestämmelse skulle fattas av detta års riksdag anser fattigvårdsinspektören med hänsyn härtill uteslutet. På grund av vad som anförts av vissa konsulenter ifrågasätter emellertid fattigvårdsinspektören, att en utredning bör igångsättas till klargörande av de ifrågavarande bestämmelsernas verkningar, varvid bör iakttagas den överensstämmelse, som äger rum mellan ifrågavarande lagrum, 50 § 2 mom. i fattigvårdslagen, och 49 § 1 mom. i samma lag. Sistnämnda lagrum innehåller bland annat den bestämmelsen, att hinder för förvärv av hemortsrätt icke föranledes av här omförmälda slag av fattigvård.

Utskottet.

Motionärerna hava ej uttalat sin uppfattning i frågan, huruvida den av dem föreslagna ändringen i 50 § 2 mom. i fattigvårdslagen bör medföra ändring jämväl av 49 § 1 mom. i samma lag. Anses det sammanhang mellan de båda paragraferna föreligga, att den föreslagna ändringen av det förstnämnda lagrummet bör medföra den ändring av det senare, att hjälp av den beskaffenhet, som angives i ändringsförslaget, skall utgöra hinder för förvärv

av hemortsrätt, måste givetvis lämpligheten av det framställda ändringsförslaget bedömas även med hänsyn till innebörden av en sådan konsekvens.

Utskottet har ej ansett tillräckligt material föreligga för ett ståndpunkts-tagande i den sålunda angivna frågan och har redan av detta skäl ansett sig ej böra förorda bifall till motionärernas förslag om lagändring. I anledning av motionen har fattigvårdsmyndigheternas uppmärksamhet blivit riktad på de hittillsvarande verkningarna av den lagbestämmelse, som motionen åsyftar, och utskottet förutsätter, att dessa myndigheter även skola med intresse följa framtida erfarenheter av lagbestämmelsernas tillämpning. Under sådana omständigheter har utskottet icke nu ansett erforderligt att förorda, att en utredning företages rörande de lagändringar, som kunna ifrågasättas med utgångspunkt från motionen.

Utskottet får alltså hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 19 april 1928.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Westman*, *Linder**, greve *Spens*, *Frändén** och *Sigfrid Hansson*, fröken *Hesselgren** samt herr *Sundberg*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar, *Öberg*, *Hage*, *Ödström*, *Holmström* i Stockholm, *Ros*, *Johansson* i Sollefteå* och *Gardell* i Gans.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Magnusson* i Kalmar, *Hage*, *Holmström* i Stockholm och *Johansson* i Sollefteå, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Utskottet har vid behandlingen av motionen kunnat konstatera, att av nio fattigvårdskonsulenter, som yttrat sig rörande den i motionen behandlade frågan, sex tillstyrkt eller uttalat sympatier för en ändring av fattigvårdslagstiftningen i den riktning, som i motionen förordats. Utöver detta har statens fattigvårds- och barnavårdsinspektör förorddat, att en allsidig och förutsättningslös utredning företages rörande önskvärdheten och lämpligheten av ändringar i nuvarande 50 § 2 mom. i fattigvårdslagen samt att därvid jämväl beaktas denna lagbestämmelses samhörighet med bestämmelsen i 49 § 1 mom., att viss tillfällig fattigvård icke utgör hinder för hemortsrättsförvärv.

Utskottet anser sig med hänsyn härtill böra i den formen tillstyrka den väckta motionen, att utskottet påyrkar en utredning av det slag, som av sistnämnda myndighet föreslagits. Som ett motiv härför får utskottet även hänvisa därtill att vid 1918 års fattigvårdslagstiftningsreform erinringar gjordes mot den utformning av lagstiftningen på denna punkt, mot vilken motionärerna nu rikta sig.

Med hänvisning till denna motivering och under uttalande av den uppfattningen, att den ifrågasatta utredningen även må kunna få omfatta det sidoordnade spörsmål, på vilket statens fattigvårds- och barnavårdsinspektör i sitt yttrande pekat, hemställer utskottet,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t med anledning av motionen nr 190 i andra kammaren måtte låta verkställa en allsidig och förutsättningslös utredning rörande önskvärdheten och lämpligheten av sådana ändringar av fattigvårdslagen, som påyrkas i nämnda motion.»

Bilaga.

Kungl. Socialdepartementet.
Statens fattigvårds- och barna-
vårdsinspektion.

Till riksdagens andra lagutskott.

Av Kungl. Maj:t anbefalld avgiva yttrande över en inom andra kammaren av herrar Hedlund i Östersund och Ericson i Boxholm väckt motion, nr 190, om ändring av fattigvårdslagens bestämmelse rörande skyldigheten för vistelsekommunen att själv vidkännas vissa kostnader får jag härmed vördsamt anföra följande.

Motionen avser sådan ändring av fattigvårdslagen, att fattigvårdssamhälle, som enligt § 1 lämnat fattigvård åt någon, vilken har hemortsrätt inom annat samhälle, skall vara berättigat att därför erhålla ersättning av det senare samhället, även om fattigvården bestått i bekostande åt skolbarn av kläder, underhåll eller annat, som avser att sätta dem i tillfälle att begagna skolundervisningen, eller av läkar- eller förlösningshjälp eller medicin, då hjälpen eller medicinen lämnats annorledes än i förening med vård å anstalt.

Nu gällande undantagsbestämmelse beträffande dylik fattigvård återfinnes i 50 § 2 mom. i fattigvårdslagen, sådant detta lagrum lyder enligt lag den 11 juni 1926. Förutom i motionen omförmälda slag av fattigvård finnes där även upptagen fattigvård, som bestått i begravningshjälp. Dessutom hade av fattigvårdslagstiftningskommittén föreslagits jämväl annan fattigvård, som icke omfattat längre tid än trettio dagar, och beträffande mera långvarig fattigvård den del därav, som utgått för de första trettio dagarna, men förslaget blev i denna del icke upphöjt till lag.

Såsom av det i motionen återgivna utdraget ur fattigvårdslagstiftningskommitténs betänkande framgår, har det för kommittén avgörande skälet till införande av ifrågavarande stadgande varit den betydelse, detsamma skulle komma att få med hänsyn till minskande av fattigvårdsprocesserna mellan kommunerna. De av motionärerna framhållna olägenheterna av stadgandet hava däremot icke av kommittén tillmätts någon betydelse.

I propositionen nr 135 till 1918 års riksdag med förslag till lag om fattigvården behandlades ifrågavarande bestämmelse i sammanhang med bestämmelsen i 49 § 1 mom., att hinder för förvärv av hemortsrätt icke skulle föranledas av nu omförmälda slag av fattigvård. Kommittén hade nämligen föreslagit, att fattigvård, som icke ersattes av hemortskommunen, icke heller skulle utgöra hinder för förvärv av hemortsrätt. Såsom skäl för en sådan anordning hade kommittén anført, att dylikt samband gjort sig gällande i dansk och norsk fattigvårdslagstiftning, att det, då fattigvården icke ersattes, icke bleve genom hemortskommunens eget medgivande eller genom rättegång vid dess meddelande utrett, att fattigvården verkligen utgått och ännu mindre att den varit obligatorisk, samt att den omständigheten, att en person komme i behov av dylik tillfällig fattigvård, icke kunde sägas med nödvändighet utvisa en sådan brist i försörjningsförmågan hos honom, att han icke borde kunna förändra hemortsrätt.

Mot den av fattigvårdslagstiftningskommittén sålunda föreslagna principen, att viss mera tillfällig fattigvård icke skulle inverka på hemortsrättsförvärv och icke medföra rätt till ersättning av hemortskommun, hade i de avgivna yttrandena gjorts åtskilliga erinringar, vilka, i vad de avsågo sedermera lagfästade bestämmelser, i propositionen sammanfattades på följande sätt: Bestämmelserna voro orättvisa, särskilt mot stadskommunerna; de avveko alltför mycket från huvudreglerna, att hemortssamhälle skulle ersätta meddelad fattigvård och att obligatorisk fattigvård under mantals-skrivningsåret skulle inverka på hemortsrättsförvärv; de medförde svårigheter för de nödställda att erhålla understöd och gjorde, att detta bleve knappt tillmätt; de föranledde försök från kommunernas sida att skjuta understödjandet från sig.

Den av kommittén omfattade principen hade emellertid i stort sett vunnit anslutning bland de hörda myndigheterna, och även föredragande departementschefen ansåg densamma riktig och av beskaffenhet att böra läggas till grund för lagstiftningen. Fråga vore emellertid, om den fördel, som man huvudsakligen avsett att vinna med förslaget, nämligen minskning i fattigvårdsprocessernas antal, uppvägs de olägenheter, som, på sätt anmärkts, i vissa hänseenden kunde förväntas komma att uppstå, om förslaget antoges i sin fulla utsträckning. Ett övervägande av denna fråga medförde, att ifrågavarande bestämmelser fingo den begränsade omfattning, nu gällande lag utvisar.

Mot vad sålunda i propositionen föreslogs framställdes ingen erinran i riksdagen.

Ett ställningstagande till förevarande motion torde alltså kräva en undersökning, huruvida den uppfattning rörande ifrågavarande bestämmelser i 50 § 2 mom. i fattigvårdslagen, som hystes vid lagens tillkomst, sedermera jävats av erfarenheten eller icke.

För detta ändamål har jag införskaffat fattigvårdskonsulenternas yttranden i frågan, därvid åttonde distriktet, motionären Hedlunds distrikt, representerats av den för honom förordnade vikarien.

Av de sålunda avgivna yttrandena gå sex i tillstyrkande riktning, medan tre utmynna i ett avstyrkande.

Konsumenten i första distriktet bekräftar riktigheten av de i motionen gjorda uttalandena beträffande ifrågavarande bestämmelsers verkningar för den hjälpsökande själv, när det gällt att utbekomma understöd till skolpliktiga barn, läkarhjälp och medicin. Däremot har han icke kännedom om något fall, då förlossningshjälp vägrats.

Konsumenten i andra distriktet har icke från sitt distrikt kännedom om några sådana förhållanden, som i motionen åsyftas. Men då det likväl alltemellan torde förekomma fall av sådan beskaffenhet, kunde möjligen den föreslagna lagändringen komma att medföra praktiska förbättringar i en del understödsfall.

Konsumenten i tredje distriktet instämmer till alla delar i motionernas syfte. Han anser det utan vidare klart, att olägenheterna av ifrågavarande bestämmelser äro flera än fördelarna, och understryker på det kraftigaste, att de betänkliga konsekvenserna av bestämmelserna huvudsakligen gå ut över de hjälpsökande.

Konsumenten i sjätte distriktet tillstyrker på det livligaste. Den föreslagna lagändringen skulle visserligen medföra någon ökning i fattigvårdsprocessernas antal, men olägenheterna av ifrågavarande undantagsbestämmelsers bibehållande vore dock så stora, att lagändring vore motiverad.

Konsulenten i sjunde distriktet anser de av motionärerna anförda skälen giva fullt stöd för en lagändring. Han tror ej, att därav skulle föranledas någon ökning i processernas antal. Däremot skulle det medföra större rättvisa med ersättningsskyldighet även för ifrågavarande kostnader, varjämte nuvarande bestämmelser visat sig kunna föranleda dröjsmål för den hjälpsökande.

T. f. konsulenten i åttonde distriktet, vilken såsom ordförande i en av våra större landskommuners fattigvårdsstyrelser har en stor erfarenhet i fattigvårdsfrågor, anser förslaget värt att stödjas. Bestämmelsen i fråga torde icke hava i nämnvärd mån minskat processernas antal utan snarare bidragit till ökade tvister och meningsskiljaktigheter. Förhållandet vore vanligen så, att fattigvårdsbehov av mer omfattande eller varaktig natur föreläge, innan bidrag till kostnaden för läkarvård och medicin begärdes. En hänvändelse till hemortskommunen vore således i varje fall nödvändig och oftast vore ett bestridande av kravet, om hemortsrätten vore klar, förorsakat av ovisshet i fråga om understödets fördelning. Även för den nödställda medförde förevarande bestämmelse vissa olägenheter, i det att fall kunde påvisas, då en fattigvårdsstyrelse avslagit begäran om bidrag till kostnaden för läkare och medicin, ehuru verkligt behov förelegat, därför att ersättning av hemortskommunen icke kunnat erhållas. En annan mindre tilltalande konsekvens av bestämmelsen i fråga vore, att lagen kringginges för att ersättning skulle kunna av hemortskommun erhållas i fall, där sådan eljest vore utesluten. En fattigvårdsstyrelse kunde således bevilja en familj ett kontant understödsbelopp, ehuru styrelsen visste, att understödet vore avsett att användas till inköp av kläder till skolbarn eller till läkarvård och medicin.

Övriga konsulenter anse lagändring ej motiverad.

Konsulenten i fjärde distriktet har icke på senare tid försport några klagomål. Det av fattigvårdslagstiftningskommittén anförda skälet för stadgandets införande gällde fortfarande. Visserligen kunde det föranleda utredningar genom landsfiskal eller konsulent, men det stannade då i regel därvid och ginge icke till process.

Konsulenten i femte distriktet ansåge olägenheterna av nuvarande stadgande vara av ringa betydelse. Den föreslagna lagändringen skulle däremot medföra en ökning av processerna, emedan en fattigvårdsstyrelse skulle kunna i stor utsträckning bibehålla hemortsrätten i en kommun för en inflyttad familj genom att endast lämna ett par tofflor eller dylikt åt barnen.

Meningen bland konsulenterna är således delad rörande lämpligheten av den i motionen föreslagna lagändringen. För egen del har jag icke försport några klagomål från hjälpsökande, som skulle hava förvägrats sådant understöd, som avses i 50 § 2 mom. i fattigvårdslagen.

Med hänsyn härtill anser jag det uteslutet, att något beslut om ändring av ifrågavarande bestämmelse fattas av detta års riksdag. Dessförinnan torde erfordras en mera grundlig utredning än vad här kunnat åstadkommas, till klargörande av denna lagbestämmelses verkningar i ovanberörda olika hänseenden under den tid som gått sedan fattigvårdslagets tillkomst. Vad som av flera av konsulenterna anförts i denna fråga anser jag i varje fall motivera igångsättande av en dylik utredning.

Motionärerna synas icke avse någon ändring av förut omfördälda bestämmelse i 49 § 1 mom. i fattigvårdslagen rörande fattigvårds inverkan på hemortsrättsförvärv. Det nära sammanhang, vari, såsom ovan påvisats,

dessa lagrum stå till varandra, nödvändiggör emellertid en utredning även av den frågan, huruvida ändring bör ske i det ena av dem, utan att samtidigt det andra undergår motsvarande ändring. Genom ett sådant förfaringssätt skulle nämligen brytas mot den princip, som ligger till grund för bestämmelsen i 49 § 1 mom., nämligen att fattigvård, som icke ersättes av hemortskommunen, icke heller skall föranleda hinder för hemortsrättsförvärv.

Det förtjänar anmärkas, att i den finska fattigvårdslagen, vilken till stor del kopierats efter vår 1918 års lag, icke finnes någon motsvarighet till vare sig 49 § 1 mom. eller 50 § 2 mom. i sistnämnda lag.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag därför värdsamt tillstyrka, att en allsidig och förutsättningslös utredning företages rörande önskvärdheten och lämpligheten av ändringar i nuvarande 50 § 2 mom. i fattigvårdslagen samt att därvid jämväl beaktas denna lagbestämmelses samhörighet med bestämmelsen i 49 § 1 mom., att viss tillfällig fattigvård icke utgör hinder för hemortsrättsförvärv.

Stockholm den 23 februari 1928.

G. H. VON KOCH.
